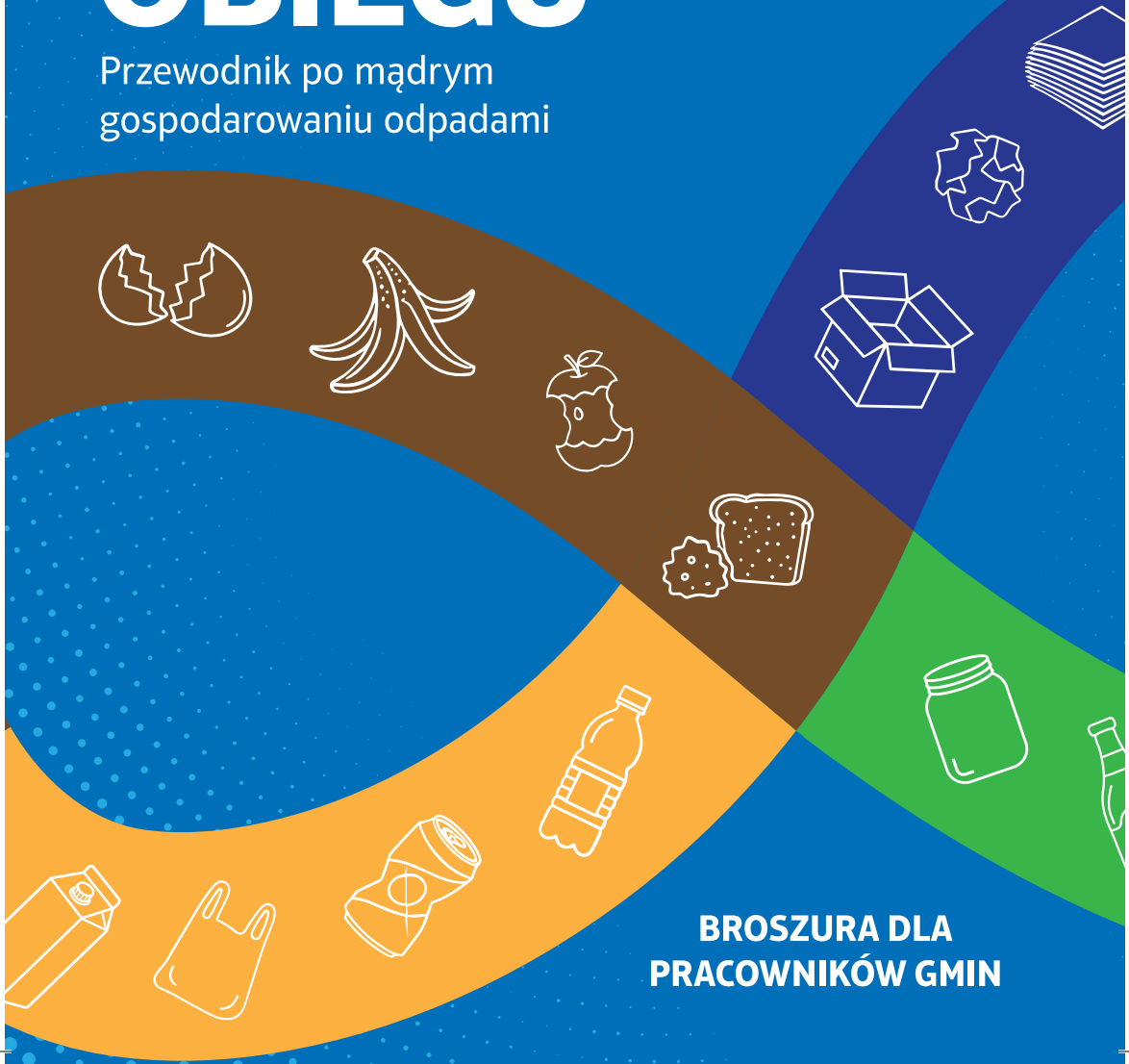
Śląskie. W DOBRYM OBIEGU

Przewodnik po mądrym gospodarowaniu odpadami

BROSZURA DLA PRACOWNIKÓW GMIN

Poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych:

- **Za 2030 r.:** minimum **60%** wagowo
- **Za 2035 r.:** minimum **65%** wagowo

Poziom ograniczenia składowania:

- Do **2035 r.** ilość odpadów komunalnych poddawanych składowaniu musi zostać zmniejszona do maksymalnie **10%** wagowo całkowitej ilości wytworzonych odpadów komunalnych.

Najważniejsze przepisy, wynikające z prawa unijnego

Europejskie prawo odpadowe opiera się na tzw. Pakiecie Odpadowym, który promuje wdrażanie Gospodarki o Obiegu Zamkniętym. Najważniejsze dokumenty to:

Dyrektywa 2008/98/WE w sprawie odpadów (tzw. dyrektywa odpadowa) – znowelizowana dyrektywą 2018/851. To ona ustanawia pięciostopniową hierarchię sposobów postępowania z odpadami (zapobieganie, ponowne użycie, recykling, odzysk, unieszkodliwianie) oraz wyznacza główne cele recyklingowe.

Dyrektywa 1999/31/WE w sprawie składowania odpadów – znowelizowana dyrektywą 2018/850. Wprowadza cel ograniczenia składowania odpadów komunalnych do maksymalnie 10% do 2035 r.

Dyrektywa 94/62/WE w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych – znowelizowana dyrektywą 2018/852. Określa wyśrubowane cele recyklingu dla konkretnych materiałów opakowaniowych (papier, szkło, tworzywa sztuczne, metale).

Dyrektywa (UE) 2019/904 (tzw. dyrektywa SUP – Single-Use Plastics) w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko - zakazuje używania jednorazowych plastików i ustanawia systemy rozszerzonej odpowiedzialności producentów (ROP) w odniesieniu do wszystkich opakowań.

Najważniejsze przepisy wynikające z prawa polskiego

Unijne dyrektywy zostały transponowane do polskiego porządku prawnego. Najważniejsze ustawy regulujące ten obszar to:

Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach – kluczowa ustawa dla samorządów. To ona przenosi ciężar osiągania unijnych poziomów recyklingu i ograniczenia składowania bezpośrednio na gminy. Wskazuje też kary za nieosiągnięcie tych poziomów; zobowiązuje wszystkie gminy do zorganizowania selektywnego zbierania odpadów komunalnych na swoim terenie, nakłada na właścicieli nieruchomości bezwzględny obowiązek zbierania odpadów w sposób selektywny, a także określa, co grozi za brak segregacji (tzw. opłata podwyższona, która może wynosić od dwu krotności do czterokrotności stawki podstawowej).

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach – implementuje unijną dyrektywę odpadową, wprowadza do polskiego prawa hierarchię sposobów postępowania z odpadami oraz definiuje podstawowe pojęcia (co jest odpadem, kto jest wytwórcą).

Ustawa z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi – reguluje kwestie związane z systemem kaucyjnymi oraz poziomami odzysku opakowań.

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów – to właśnie ten dokument prawny wskazuje podział na 5 podstawowych frakcji i przypisuje im konkretne kolory pojemników/worków

Regulamin utrzymania czystości i porządku (prawo lokalne) - dla każdego mieszkańca najważniejszym i najbardziej szczegółowym aktem prawnym jest lokalny regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy, uchwalany przez Radę Gminy lub Radę Miasta. To on doprecyzowuje zasady segregacji w danej miejscowości, określa częstotliwość odbioru poszczególnych frakcji, wskazuje zasady działania PSZOK-u.

Drodzy Samorządowcy, Sąsiedzi, Mieszkańcy Śląska!

Na co dzień, pracując w urzędach gmin naszego województwa, dbamy o to, by lokalne systemy gospodarki odpadami funkcjonowały sprawnie i spełniały coraz bardziej rygorystyczne normy prawne. Analizujemy unijne dyrektywy, liczymy poziomy recyklingu i planujemy rozwój infrastruktury. Jednak po godzinach pracy zamykamy drzwi urzędów i wracamy do domów, stając się po prostu mieszkańcami.
Stajemy przed tymi samymi wiatami śmietnikowymi, robimy zakupy w tych samych sklepach i podejmujemy codzienne decyzje, które bezpośrednio kształtują krajobraz naszego regionu. Niezależnie od pełnionej funkcji, łączy nas wspólny interes: wszyscy chcemy żyć w czystym, zielonym i przyjaznym środowisku.

Kampania „Śląskie w dobrym obiegu" powstała z myślą o nas wszystkich. Oddajemy w Wasze ręce broszurę, która ma za zadanie połączyć te dwa światy. Jako specjaliści i pracownicy samorządowi znajdziecie tutaj rzetelne kompendium wiedzy o funkcjonowaniu systemu i założeniach Gospodarki Obiegu Zamkniętego. Z kolei jako mieszkańcy – odkryjecie tu zbiór niezwykle praktycznych wskazówek, które pomogą Wam krok po kroku stworzyć własne, domowe centrum less waste.

Na potrzeby niniejszego opracowania termin **„Śląsk" oznacza województwo śląskie w jego aktualnych granicach administracyjnych.** W konsekwencji przez pojęcie „mieszkańcy Śląska" rozumiemy wszystkie osoby zamieszkujące na terytorium województwa śląskiego, niezależnie od historycznych, kulturowych lub regionalnych uwarunkowań poszczególnych części województwa.
Termin ten stosowany jest wyłącznie w znaczeniu administracyjnym.

Dziś, stojąc w obliczu wyzwań środowiskowych i rosnących kosztów utrzymania systemów komunalnych, musimy pójść o krok dalej: nauczyć się, jak zminimalizować wytwarzanie odpadów. Planując codzienne działania, zarządzając budżetem domowym i gminnym, musimy pamiętać o jednej fundamentalnej zasadzie: najlepszy odpad to ten, który nigdy nie powstał.

Zrezygnowanie z jednorazowej reklamówki, naprawa sprzętu zamiast jego wymiany, czy racjonalne zakupy zapobiegające marnowaniu żywności – to pozornie drobne gesty. Kiedy jednak pomnożymy je przez miliony mieszkańców naszego województwa, stają się one potężnym narzędziem transformacji.

Zapraszamy do lektury. Niech ten poradnik będzie dla Was nie tylko wsparciem merytorycznym w codziennej pracy zawodowej, ale przede wszystkim inspiracją w życiu prywatnym. Bądźmy pierwszymi ambasadorami tych zmian w naszych społecznościach, przekazujmy tę wiedzę rodzinie, znajomym i sąsiadom.

Wspólnymi siłami zadbajmy o to, by Śląskie zawsze było w dobrym obiegu!

Hierarchia sposobów postępowania z odpadami

Hierarchia sposobów postępowania z odpadami pozwala zmniejszyć obciążenie środowiska naturalnego oraz optymalnie wykorzystać cenne surowce zawarte w odpadach. W myśl obowiązującego prawa, są to następujące działania:

Zapobiegaj powstawaniu odpadów

Nie kupuj na zapas,
zrób listę zakupów

Zrezygnuj
z foliówek

Unikaj jednorazówek
- weź swój kubek,
nie bierz jedzenia na wynos

Pij wodę z kranu
zamiast
butelkowanej

Działaj tak, by w Twoim otoczeniu powstawało jak najmniej odpadów.

Przygotowuj do ponownego użycia

Niepotrzebne?
Nie wyrzucaj!
Napraw, sprzedaj, oddaj!

Stosuj
akumulatorki
zamiast baterii

**Naprawiaj i wykorzystuj ponownie przedmioty,
a jeśli ich nie potrzebujesz - sprzedaj albo przekaż innym.**

Odzyskuj - poddawaj recyklingowi

Segreguj i kompostuj -
dzięki temu z zebranych
surowców powstaną nowe,
przydatne produkty.

Dobry obieg… na talerzu

Nasze codzienne decyzje wpływają na środowisko. Choć żywność marnuje się na każdym etapie – od produkcji po dystrybucję – to właśnie w naszych domach wyrzucamy jej najwięcej. Powody? Przegapione terminy ważności, nieprzemyślane zakupy i zbyt duże porcje. Marnując jedzenie, tracimy pieniądze i cenne zasoby naturalne.

Niezależnie od tego, czy zarządzamy gminą, czy domowym budżetem, pamiętajmy, by… **utrzymać żywność w dobrym obiegu.** To prostsze, niż myślisz!

Rób listę zakupów: unikniesz kupowania wszystkiego, co przypadkowo rzuci Ci się w oczy na sklepowych półkach.

Kontroluj datę ważności: wykorzystuj w pierwszej kolejności te produkty, których termin przydatności do spożycia dobiega końca.

Wykorzystaj kulinarny potencjał resztek: Internet to kopalnia inspiracji na nowe, pyszne dania w duchu zero-waste.

Zamrażaj nadmiar jedzenia: zaletę tego rozwiązania docenisz w dni, kiedy nie będziesz miał ochoty na spędzenie popołudnia w kuchni.

Rób przetwory: uratowane w ten sposób owoce i warzywa zawsze smakują lepiej i są pod ręką!

Nie kieruj się tylko promocjami: często sprawiają one, że kupujemy za dużo produktów z krótkim terminem ważności, których nie zdążymy zjeść.

Kupuj świeże produkty częściej, ale w mniejszych ilościach: masz wtedy gwarancję, że je spożyjesz, zanim zwiędną lub zgniją.

Odpowiednio przechowuj żywność: trzymaj produkty w szczelnych pojemnikach lub w lodówce. Pamiętaj, aby jej nie przepełniać – traci wówczas swoją efektywność chłodzenia.

Podziel się: nadmiar jedzenia możesz zostawić w lokalnych jadłodzielniach (tzw. lodówkach społecznych). Z pewnością znajdą się osoby, które skorzystają z Twoich darów.

Odmawiaj – czyli asertywność

Każdy z nas – niezależnie od tego, czy planuje działania w gminnym urzędzie, czy organizuje codzienne życie swojego domu – ma realny wpływ na środowisko. Świadomy, ekologiczny styl życia to dziś najskuteczniejszy sposób, by zatrzymać negatywne skutki cywilizacyjnego pośpiechu. To codzienne, odpowiedzialne decyzje, które możemy podjąć my wszyscy – mieszkańcy województwa śląskiego.

Klucz do zapobiegania powstawaniu odpadów kryje się w prostej zasadzie: **ODMAWIAJ**. Jak wcielić ją w życie, by utrzymać nasz region w dobrym obiegu?

Unikaj jednorazówek: staraj się mieć zawsze przy sobie własny bidon na wodę i kubek termiczny na ciepłe napoje. Unikaj brania jedzenia na wynos w nietrwałych opakowaniach (plastikowych, papierowych, styropianowych).

Zrezygnuj z foliówek: na zakupy zabieraj własną torbę wielokrotnego użytku, wiklinowy kosz lub po prostu plecak. Warzyw i owoców nie pakuj w popularne „zrywki" – zastąp je materiałowymi woreczkami, które posłużą Ci przez długi czas.

Nie daj się zaskoczyć promocjom: zanim wrzucisz do koszyka kolejny produkt z metką „przecena", zatrzymaj się na chwilę i zastanów, czy faktycznie go potrzebujesz. Pamiętajmy, że najlepszy odpad to ten, który nigdy nie powstał.

Zablokuj papierowy spam: naklej na swoją skrzynkę pocztową krótką prośbę o niewrzucanie niezamawianych treści: darmowych ulotek i materiałów reklamowych.

Redukuj z głową!

Styl życia bardziej świadomy, ekologiczny i odpowiedzialny? Taką zmianę z powodzeniem możemy wprowadzić zarówno w pracy w urzędzie, jak i we własnych domach. Gospodarność, zaradność i szacunek do pracy to cechy, które pomagają nam na co dzień podejmować odpowiedzialne decyzje i ograniczać ilość wytwarzanych odpadów. Zobacz, jak łatwo hasło: REDUKUJ wprowadzić w życie:

Drukuj dwustronnie: oszczędzasz w ten sposób papier – w biurze i w domu. A jednostronnie zadrukowane, niepotrzebne już kartki idealnie sprawdzą się jako notatnik czy „brudnopis".

Przejdź na e-korespondencję: tam, gdzie to tylko możliwe, zastąp tradycyjne listy zdobyczami techniki. Poczta elektroniczna czy systemy e-doręczeń to nie tylko szybkość i wygoda, ale też lasy, które zostają na swoim miejscu.

Nie kupuj na zapas: zrób solidną listę potrzebnych zakupów. Gospodarność mieszkańców regionu podpowiada, by kupować dokładnie to, czego potrzebujemy. Zobaczysz, jak szybko dzięki temu wytworzysz mniej odpadów.

Zużywaj produkty do końca: wyciskaj z tubki i wyjadaj do dna, aby nie wyrzucać żadnych resztek.

Kupuj na wagę i bez zbędnych opakowań: zwracaj uwagę na to, co ląduje w Twoim koszyku. Wybieraj herbatę liściastą zamiast ekspresowej (pakowanej w osobne saszetki) i szukaj pasty do zębów sprzedawanej w samej tubce, bez dodatkowego, całkowicie zbędnego kartonika.

Wybieraj opakowania zbiorcze: zakup produktów o większej pojemności to często zdecydowanie mniej plastiku w przeliczeniu na porcję. To czysta ekonomia i ekologia w jednym.

Klapsznita do pracy tylko w śniadaniówce: zabierając drugie śniadanie do szkoły, do biura czy na szychtę, spakuj je do pojemnika wielokrotnego użytku (tzw. lunchboxa). Oszczędzasz dzięki temu papier śniadaniowy i folię spożywczą, które od razu „zasiliłyby" kosz na śmieci.

Drugie życie – nasza lokalna duma!

W dzisiejszym pędzie łatwo zapomnieć, że każda rzecz ma swoją wartość. Mieszkańcy naszego regionu zawsze cenili gospodarność i szacunek do przedmiotów – nic tu nie szło na marne, bo wszystko dało się naprawić albo wykorzystać ponownie. Dziś wracamy do tych korzeni w nowym, ekologicznym wydaniu. Zobacz, jak możemy oszczędzać i chronić środowisko:

Nie wyrzucaj – podaj dalej: co Tobie jest już niepotrzebne, dla kogoś może być skarbem. Ubrania, książki czy meble – oddaj, sprzedaj lub przekaż do punktu „drugie życie".

Naprawiaj, a nie kupuj: zanim wyrzucisz zepsuty sprzęt, daj mu szansę. Fachowa naprawa to najprostszy sposób na walkę z górą odpadów.

Upcykling – twój własny projekt: stare przedmioty to świetna baza do stworzenia czegoś unikatowego. Niech Twoja kreatywność nada im nową funkcję i styl.

Postaw na akumulatorki: zrezygnuj z jednorazowych baterii. Ładowalne akumulatorki to wybór, który doceni Twój portfel i środowisko naturalne.

Śląskie w dobrym obiegu: Czym jest GOZ?

Gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ) to nie tylko urzędowy skrót, to sposób na przyszłość dla nas wszystkich. GOZ jest koncepcją zmierzającą do racjonalnego wykorzystania zasobów i ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wytwarzanych produktów, które - podobnie jak materiały oraz surowce – powinny pozostawać w gospodarce tak długo, jak jest to możliwe, a wytwarzanie odpadów powinno być jak najbardziej zminimalizowane. Odpady, których powstaniu nie udało się zapobiec, należy traktować jako strumień cennych surowców wtórnych, które należy zawracać do obiegu i ponownie wykorzystywać.

Od linii do koła – dwie drogi zasobów

- Model linearny (obecnie): wydobywamy, produkujemy, zużywamy i wyrzucamy. Takie podejście marnuje surowce i niszczy naturę.
- Model cyrkularny (przyszłość): odpady stają się nowymi zasobami. Projektujemy, kupujemy i użytkujemy produkty tak, by po zakończeniu jednego cyklu życia mogły zyskać kolejny.

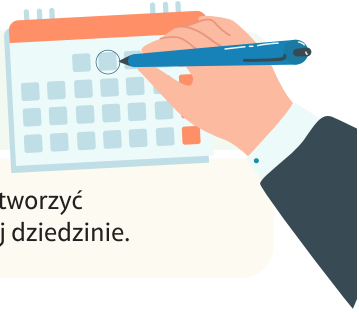

Główne założenia GOZ-u:

- zamykanie obiegu: odpady z jednego procesu stają się surowcem dla innego (maksymalizacja wykorzystania surowców wtórnych)
- ekoprojektowanie: projektowanie produktów w taki sposób, aby były trwalsze, łatwiejsze do naprawy i nadawały się do recyklingu po zakończeniu cyklu życia
- dzielenie się i naprawa: promowanie modeli opartych na usługach (wypożyczanie zamiast kupowania) oraz rozwój sieci napraw, aby przedłużać żywotność produktów

GOZ to nasza wspólna sprawa

Transformacja w stronę gospodarki obiegu zamkniętego to nie tylko lokalna inicjatywa – to strategia rozwijana globalnie przez ONZ (Agenda 2030), Unię Europejską (Europejski Zielony Ład) oraz Polskę (Mapa drogowa GOZ).

Cel do 2050 roku: Osiągnięcie neutralności klimatycznej i pełna efektywność w wykorzystaniu zasobów.

Rok 2026: planowane wprowadzenie ustawy o GOZ, która ma stworzyć rynek surowców wtórnych i uczynić UE światowym liderem w tej dziedzinie.

Wdrożenie GOZ oraz osiągnięcie strategicznych celów środowiskowych nie będzie możliwe, bez dalszego rozwoju infrastruktury służącej selektywnej zbiórce odpadów, budowy sieci napraw i ponownego użycia oraz prowadzenia działań informacyjno-edukacyjnych, uświadamiających potrzebę prawidłowego postępowania z odpadami, czemu właśnie służy niniejsze opracowanie.

Wspólne zasady segregacji

Na Śląsku od pokoleń cenimy porządek i gospodarność. Dziś te cechy zyskują nowy wymiar, ponieważ segregacja odpadów to nie tylko ustawowy obowiązek, ale nasz realny wkład w przyszłość regionu. Każdy z nas, niezależnie od tego, gdzie pracuje i mieszka, współtworzy obieg, w którym surowce zyskują drugie życie.

Dlaczego segregujemy?

Selektywna zbiórka to wymóg wynikający z przepisów unijnych i krajowych, który ma na celu ochronę naszych zasobów naturalnych. Dzięki rzetelnej segregacji „u źródła", odebrane odpady trafiają do zakładów przetwarzania, a następnie do instalacji recyklingu, gdzie stają się cennym surowcem do produkcji nowych produktów.

Jako gmina i jej mieszkańcy mamy wspólny cel: musimy osiągać coraz wyższe poziomy recyklingu, które wyznacza prawo:
- Za 2030 r.: minimum 60% wagowo.
- Za 2035 r.: minimum 65% wagowo.

Jak segregujemy na co dzień?

W całym kraju obowiązuje jednolity system, dzięki któremu wiemy dokładnie, co i gdzie wrzucać. Pamiętajmy, że wszystkie odpady komunalne – z wyłączeniem niebezpiecznych i problemowych – trafiają do odpowiednich frakcji. W Polsce segregujemy w domach na pięć podstawowych grup, chociaż każda gmina może wprowadzić indywidualne rozwiązania w tym zakresie, rozszerzając selektywną zbiórkę na więcej pojemników (worków)*:

- METALE I TWORZYWA SZTUCZNE – pojemnik/worek żółty
- PAPIER – pojemnik/worek niebieski
- SZKŁO – pojemnik/worek zielony
- BIOODPADY – pojemnik/worek brązowy
- ODPADY ZMIESZANE (resztkowe) – pojemnik czarny

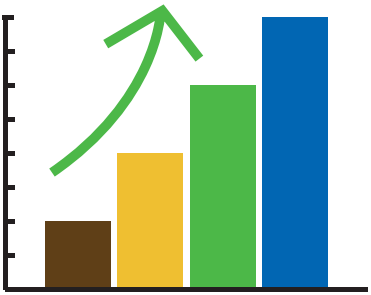
*zgodnie z lokalnymi ustaleniami w danej gminie.

Pamiętaj: segregacja nie jest opcją – to prawny obowiązek każdego z nas. Dbanie o właściwą czystość frakcji to nie tylko troska o środowisko, ale także sposób na utrzymanie systemu w równowadze, co służy nam wszystkim.

Ile kosztuje nasza wygoda?

Wszystko, co wkładamy do kosza, ma swoją cenę – nie tylko dla środowiska, ale i dla naszych portfeli. Choć jako mieszkańcy Śląska segregujemy coraz sprawniej, wciąż wpadamy w pułapkę nadprodukcji. Statystyki GUS-u są bezlitosne: przeciętny Polak wytwarza rocznie aż 381 kg odpadów, co w skali kraju przekłada się aż na 14,3 mln ton! Każdy mieszkaniec naszego regionu wytwarza średnio 427 kg śmieci rocznie.

System, który musi się bilansować

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, system gospodarki odpadami musi się samofinansować. Oznacza to, że opłaty wnoszone przez mieszkańców mogą być wydawane wyłącznie na cele związane z odbiorem i zagospodarowaniem śmieci. Gmina nie zarabia na tych opłatach – każdy grosz wraca do systemu, by utrzymać nasze otoczenie w czystości.

Co składa się na naszą opłatę?

Na koszty, które ponosimy w ramach comiesięcznej opłaty, składają się cztery kluczowe obszary funkcjonowania systemu:

- **odbiór i transport** – to nie tylko paliwo i praca załóg, ale przede wszystkim regularność wywozu każdej z frakcji bezpośrednio spod naszych domów;
- **zagospodarowanie odpadów** – koszty przetwarzania, w tym recyklingu oraz unieszkodliwiania wszystkiego, co zebraliśmy, w nowoczesnych sortowniach, kompostowniach i zakładach termicznego przekształcania;
- **punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych** – utrzymanie miejsc, gdzie bezpiecznie oddajemy odpady problematyczne, takie jak gruz, elektrośmieci czy chemikalia;
- **obsługa systemu i edukacja:** Koszty administracyjne, prowadzenie bazy deklaracji, zakup worków i pojemników oraz działania edukacyjne, które pozwalają nam wspólnie dbać o to, by jak najwięcej surowców wracało do obiegu.

Pamiętaj: każdy kilogram odpadów zmieszanych, którego uda nam się uniknąć poprzez świadome zakupy i lepszą segregację, to realna oszczędność dla całego systemu; dbając o jakość naszego „obiegu", dbamy o stabilność opłat dla nas wszystkich.

Mieszkańcu pamiętaj: złóż deklarację, segreguj, uiszczaj opłatę

System gospodarki odpadami w naszym regionie to złożona sieć powiązań, w której każdy z nas – od urzędnika dbającego o sprawność procesów, po mieszkańca dbającego o czystość swojego otoczenia – odgrywa kluczową rolę. Aby nasz „obieg" działał bez zakłóceń, musimy grać do jednej bramki. Oto kilka złotych zasad, które sprawią, że nasze gminy będą czystsze, a system bardziej efektywny.

Zadbaj o formalności: pamiętaj, aby zawsze złożyć aktualną deklarację o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami. Jeśli mieszkasz w bloku, zgłoś administracji osiedla liczbę osób faktycznie zamieszkujących Twój lokal – to podstawa sprawiedliwego naliczania kosztów w Twojej wspólnocie.

Segreguj z rozwagą: przestrzegaj zasad segregacji wskazanych w lokalnym Regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie. Pamiętaj, że czysty surowiec to mniejsze koszty dla całego systemu, co bezpośrednio przekłada się na stabilność opłat dla nas wszystkich.

Pilnuj kalendarza: zawsze sprawdzaj aktualny harmonogram wywozu odpadów dla swojej ulicy lub osiedla. I wielka prośba: nigdy nie zastawiaj pojazdem miejsca odbioru odpadów. Nawet najlepsza śmieciarka nie zabierze surowców, jeśli nie będzie miała fizycznej możliwości dojazdu do wiaty czy pojemnika.

Płacisz na czas, wspierasz system: terminowe uiszczanie opłaty za odbiór i zagospodarowanie odpadów pozwala na płynne opłacanie firm transportowych i instalacji przetwarzających. Dzięki terminowym wpłatom unikasz dodatkowych kosztów windykacyjnych i pomagasz gminie sprawnie zarządzać środkami przeznaczonymi na gospodarkę odpadami.

Pamiętajmy, że odpowiedzialność za nasze otoczenie jest zbiorowa, ale jej fundamentem są drobne, codzienne działania każdego z nas. Dzięki nim Śląskie pozostaje w dobrym obiegu!

METALE I TWORZYWA SZTUCZNE

WRZUCAMY:

- Opróżnione i zgniecione plastikowe butelki po napojach z zakrętkami lub bez nich
- Plastikowe opakowania po produktach spożywczych
- Kartony po mleku i sokach (opakowania wielomateriałowe)
- Plastikowe opakowania po środkach czystości/ kosmetykach
- Plastikowe torby, worki, reklamówki, inne folie
- Puste opakowania po dezodorantach i aerozolach
- Aluminiowe puszki po napojach i sokach
- Metalowe opakowania po żywności (puszki)
- Folię aluminiową
- Metale kolorowe
- Kapsle, zakrętki od słoików
- Czysty styropian opakowaniowy

NIE WRZUCAMY:

- Butelek i pojemników z zawartością
- Plastikowych zabawek
- Blistrów po lekach i zużytych artykułów medycznych
- Opakowań po olejach silnikowych
- Części samochodowych
- Zużytych baterii i akumulatorów
- Puszek i pojemników po farbach i lakierach
- Zużytego sprzętu elektronicznego i AGD

Tworzywa sztuczne zajmują bardzo dużo miejsca w naszych pojemnikach/workach. Dlatego przed wrzuceniem powinniśmy je zgniatać. W ten sposób zajmują one mniej miejsca w pojemniku/worku, a tym samym – w śmieciarce. Dzięki temu pojazd odbierze więcej odpadów, zrobi mniej kursów (co oznacza mniejszą emisję zanieczyszczeń) i nie będzie przewoził „powietrza". Odpady opakowaniowe należy też opróżnić z resztek.

Pamiętaj, że nie myjemy odpadów – myjąc je, zużywamy więcej wody, a dodatkowo generujemy ścieki.

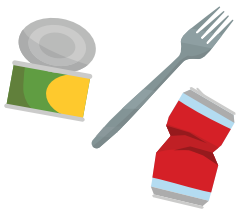
Jak wygląda proces recyklingu tworzyw sztucznych i metali?

Odebrane od mieszkańców odpady z tworzyw sztucznych i metali trafiają do sortowni, w której są dokładnie dzielone na różne grupy materiałów: metale, plastiki i opakowania wielomateriałowe. W zależności od tego, w jakiej grupie się znajdą, inaczej będzie przebiegał proces ich recyklingu:

Tworzywa sztuczne - są sortowane, myte, osuszane i następnie wytłaczane. Powstają z nich m.in. regranulaty, które stają się nowym surowcem (recykling mechaniczny). Z kolei w wyniku recyklingu chemicznego odzyskuje się z tworzyw wartościowe związki, które mają zastosowanie jako paliwo.

Metale – w sortowni są dzielone na żelazne i nieżelazne. Następnie aluminiowe puszki są rozdrabniane i oczyszczane z powłok, po czym w odlewni są przetapiane i poddawane rafinacji. Z kolei puszki stalowe w hucie poddaje się ługowaniu chemicznemu lub metodą elektrolityczną odzyskuje się z nich stal i cynę, które posłużą do ponownego wykorzystania.

Opakowania wielomateriałowe – proces recyklingu polega m.in. na odzyskaniu z nich włókien celulozowych do produkcji wyrobów papierniczych. Pozostała część: tworzywo i aluminium po rozdrobnieniu będą stanowiły surowiec do wytworzenia innych produktów lub płyt znajdujących zastosowanie np. w przemyśle meblarskim.

Co powstaje w procesie recyklingu?

- nowe opakowania
- odzież
- meble ogrodowe
- zabawki
- puszki
- kosze na śmieci
- oprawki do okularów

SZKŁO

WRZUCAMY:

- Opróżnione szklane butelki i słoiki
- Szklane opakowania po kosmetykach

NIE WRZUCAMY:

- Szyb okiennych i zbrojonych
- Luster
- Porcelany, fajansu, ceramiki (w tym doniczek)
- Szklanek, kieliszków, kryształów
- Szkła okularowego
- Szkła żaroodpornego
- Zniczy z zawartością wosku
- Żarówek, świetlówek, reflektorów
- Opakowań po rozpuszczalnikach, olejach silnikowych
- Monitorów i lamp telewizyjnych
- Termometrów

Selektywna zbiórka szkła obejmuje tylko szkło opakowaniowe (butelki, słoiki). Innego rodzaju tłukące się odpady (np. kieliszki, ceramika, kryształ, lustro) nie nadają się do recyklingu. Każdy z nich ma inny skład chemiczny, różną temperaturę topnienia, a zatem ich wspólne przetwarzanie jest niemożliwe. Nie ma potrzeby usuwania z butelek czy słoików etykiet. Wystarczy opróżnić je z resztek, nie myć. Pamiętaj, że myjąc odpady, zużywamy więcej wody, a dodatkowo generujemy ścieki.

Jak wygląda proces recyklingu szkła?

Odebrane od mieszkańców odpady ze szkła opakowaniowego trafiają do sortowni, a następnie do specjalistycznego zakładu, w którym ze stłuczki szklanej wydziela się drobne zanieczyszczenia, np. elementy ceramiczne, metalowe, plastikowe. Potem segreguje się ją na kolory (szkło bezbarwne, zielone, brązowe). Tak przygotowana stłuczka trafia do huty szkła, w której jest przetapiana, stanowiąc podstawę do stworzenia nowych szklanych opakowań.

Co powstaje w procesie recyklingu?

- szklane butelki i słoiki
- kafelki ścienne
- blaty kuchenne
- izolacje ścian
- szkła optyczne
- włókna szklane
- wsady hutnicze
- pasty czyszczące

PAPIER

WRZUCAMY:

- Opakowania z papieru, karton, tekturę
- Katalogi, ulotki, prospekty, gazety i czasopisma
- Papier szkolny i biurowy, zeszyty i książki
- Papier pakowy
- Torby i worki papierowe

NIE WRZUCAMY:

- Ręczników papierowych i zużytych chusteczek higienicznych
- Papieru lakierowanego i powleczonego folią
- Kartonów po mleku i napojach
- Papierowych worków po nawozach i materiałach budowlanych
- Zatłuszczonych jednorazowych opakowań z papieru i naczyń jednorazowych
- Tapet

Selektywna zbiórka papieru wymaga od nas nieco dyscypliny – do niebieskiego pojemnika/worka może bowiem trafić tylko czysta i sucha makulatura, pozbawiona zszywek, spinaczy, taśm itp. Wilgotny, brudny czy zatłuszczony papier nie nadaje się do recyklingu. Jeśli będzie on zabrudzony resztkami sosów, jedzenia czy zatłuszczony, nie da się go ponownie przerobić, ponieważ włókna papieru źle reagują na wodę, tłuszcz i klej – pęcznieją i tracą swoje właściwości – ich recykling jest już niemożliwy. Wystarczy, że do pojemnika/worka trafi jeden mocno zanieczyszczony odpad, a cała jego zawartość może stracić walor ponownego przetworzenia.

Jak wygląda proces recyklingu makulatury?

Odebrane od mieszkańców odpady z papieru i tektury trafiają do sortowni, w której są dokładnie dzielone na różne grupy materiałów: kartony, tekturę, papier gazetowy, biurowy itp. Stamtąd przewożony jest do papierni. Tam materiał ten ulega rozwłóknieniu, po czym z papierowej pulpy usuwane są różne zanieczyszczenia i farba drukarska. Dzięki zastosowanym środkom chemicznym masa papiernicza jest wybielana i gotowa do wytworzenia kolejnych produktów papierniczych

Co powstaje w procesie recyklingu?

- opakowania na jajka
- papier ksero
- papier toaletowy
- bandaże
- maseczki ochronne
- filtry do kawy
- doniczki i podstawki
- kartony

BIOODPADY

WRZUCAMY:

- Odpadki warzywne i owocowe (w tym obierki itp.)
- Rozdrobnione gałęzie drzew i krzewów
- Skoszoną trawę i liście
- Kwiaty cięte i doniczkowe
- Trociny i korę drzew, zrębki
- Niezaimpregnowane drewno
- Resztki jedzenia
- Pieczywo
- Grzyby
- Fusy po kawie i herbacie
- Skorupki jaj

NIE WRZUCAMY:

- Mięsa i kości, ości
- Nabiału
- Odchodów zwierząt
- Martwych zwierząt
- Ziemi, kamieni
- Popiołu
- Drewna impregnowanego, sklejek, płyt wiórowych, pilśniowych i mdf oraz ich trocin

Wrzucaj luzem, bez foliówki!

Zaleca się, by odpady BIO wrzucać do pojemnika luzem (bez worka). Umieszczanie ich w zwykłych workach foliowych utrudni, a w niektórych przypadkach nawet uniemożliwi ich dalsze, właściwe przetwarzanie i uzyskanie certyfikowanego kompostu.

Jak wygląda proces recyklingu bioodpadów?

Odpady biodegradowalne to cenne surowce, które nadają się w 100% do przetworzenia. Strumień tych odpadów trafia do procesów kompostowania lub fermentacji. W pierwszym przypadku rozdrobnione odpady poddawane są rozkładowi przez mikroorganizmy w obecności tlenu. Pierwszy etap może być prowadzony w bioreaktorach/tunelach, a następnie w pryzmach na placu

kompostowania. W warunkach przemysłowych dojrzały kompost otrzymywany jest po kilku miesiącach. Z kolei z odpadów poddawanych fermentacji (bez dostępu tlenu) wytwarzany jest dodatkowo biogaz oraz pozostałość pofermentacyjna (nawóz). Biorecykling jest przykładem realizacji założeń GOZ, ponieważ w procesie tym powstają biogaz, który może zostać wykorzystany np. jako paliwo w środkach transportu miejskiego lub przekształcony termicznie w zespole kogeneracyjnym w energię elektryczną i cieplną, oraz nawozy naturalne, które – wykorzystane rolniczo – przywracają glebom cenne składniki odżywcze.

Dobry obieg natury: kompostuj i wracaj do… korzeni

Czy wiesz, że nawet 30-50% wytwarzanych przez Ciebie odpadów stanowią bioodpady? Najlepszym sposobem na ich zagospodarowanie jest kompostowanie. Jeśli mieszkasz w domu jednorodzinnym, możesz to robić w przydomowym kompostowniku. Wystarczy wygospodarować trochę miejsca, a Twoimi bioodpadami zajmie się sama natura. W efekcie powstanie kompost doskonale nadający się do użyźnienia gleby. W dodatku posiadacze kompostowników mogą uzyskać ulgę w opłacie za odbiór odpadów (fakt posiadania kompostownika należy najpierw zgłosić w urzędzie gminy).

Kompostowanie w pigułce

Jeśli tylko przygotujesz odpowiednie warunki, kompost powstanie w zasadzie bez Twojego udziału. Jednak nie zwalnia Cię to z bycia uważnym, doglądania i czasem wspierania zachodzących w kompostowniku procesów:

- **znajdź odpowiednią lokalizację** (na uboczu, z przepuszczalnym podłożem)
- **załóż kompostownik** (kup lub wykonaj go samodzielnie)
- w kompostowniku umieszczaj tylko te odpady, które **nadają się do kompostowania**
- odpady układaj **warstwowo**
- zapewnij **dostęp powietrza** do kompostowanej masy, aby zapobiec gniciu
- zapewnij właściwą wilgotność kompostu **– nie może on być ani za suchy, ani zbyt wilgotny**
- zadbaj o różnorodność i odpowiednią strukturę bioodpadów – **nie dopuść, by w kompostowniku dominował jeden rodzaj odpadów**, np. liście czy trawa
- **rozdrabniaj odpady** – skróci to czas kompostowania
- co jakiś czas **przemieszaj odpady** znajdujące się w kompostowniku
- bądź cierpliwy – pełnowartościowy kompost otrzymasz dopiero **po kilku miesiącach**

ODPADY ZMIESZANE
(RESZTKOWE)

WRZUCAMY:

Wszystkie odpady komunalne niebędące odpadami niebezpiecznymi i niepodlegające zbiórce selektywnej, np.

- Pieluchy jednorazowe, artykuły higieniczne i zużyte ręczniki papierowe
- Zatłuszczony papier
- Ceramikę, lustra
- Niedopałki papierosów, zimny popiół (jeżeli w gminie nie zbiera selektywnie popiołów z gospodarstw domowych)
- Worki z odkurzacza z zawartością
- Odpadki z ryb, mięsa i kości
- Zużyte zabawki z łączonych materiałów (jeśli nie zawierają elementów elektrycznych i elektronicznych)

NIE WRZUCAMY:

- Odpadów zbieranych w sposób selektywny
- Zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego
- Baterii i akumulatorów
- Świetlówek i żarówek energooszczędnych
- Oleju silnikowego, filtrów olejowych, farb i rozpuszczalników oraz opakowań po nich
- Gruzu
- Leków

Odbierane od mieszkańców odpady zmieszane są przewożone do sortowni stanowiących część instalacji komunalnych do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów (MBP), w których odzyskiwane są wartościowe surowce wtórne, których nie zebrano selektywnie, a które nadają się do recyklingu. Niestety, surowce te charakteryzują się nieporównywalnie niższą jakością od surowców zebranych selektywnie u źródła. Z kolei odpady wytworzone w instalacjach MBP nienadające się do recyklingu, ale posiadające odpowiedni potencjał energetyczny, przekazywane są do instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych (ITPOK). W instalacjach tych odpady są przetwarzane w bardzo wysokiej temperaturze, a dzięki temu procesowi odzyskujemy z nich energię cieplną i prąd.

Co to jest PSZOK?

W każdym domu powstają odpady, których nie można wrzucić do zwykłych pojemników. Mogą być niebezpieczne, zbyt duże albo wymagają specjalnego przetwarzania. Dlatego istnieje PSZOK – Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych. To miejsce, do którego mieszkańcy mogą w ramach opłaty „śmieciowej" bezpłatnie oddać problemowe odpady i mieć pewność, że zostaną one zagospodarowane w bezpieczny sposób.

PSZOK przyjmuje*:

*w zależności od gminy, w PSZOK-u mogą obowiązywać limity na określone frakcje odpadów (należy zapoznać się z regulaminem działania PSZOK-u)

Sprawdź lokalizację i godziny otwarcia PSZOK-u w Twojej gminie!

Nie potrzebujesz? Nie wyrzucaj! Stwórz obieg rzeczy!

Pamiętaj, że rzeczy, które Tobie są już niepotrzebne, a są w dobrym stanie, mogą być przydatne innym. Takie przedmioty (zabawki, książki, sprzęt sportowy itp.) można pozostawić w niektórych PSZOK-ach w dedykowanych miejscach (tzw. punktach drugie życie) - wówczas będą mogły trafić do osób zainteresowanych ich ponownym wykorzystaniem. Ważne, by rzeczy te były czyste i zdatne do ponownego użycia. Sprawdź, czy w Twoim PSZOK-u działa taki punkt!

Zdarza się również, że przy PSZOK-ach funkcjonują punkty napraw – skorzystaj z nich, jeśli Twój sprzęt można jeszcze naprawić.

Nie wyrzucaj! Daj drugie życie!

Użyj ponownie

Oddaj, wymień lub sprzedaj

Ponowne użycie – to przedmiotów drugie życie!

Mobilna zbiórka odpadów problemowych

Aby umożliwić mieszkańcom pozbycie się odpadów problemowych i niebezpiecznych, w wielu gminach zorganizowano odbiór tego rodzaju frakcji w formule mobilnej. Po terenie danej miejscowości, zgodnie z harmonogramem, kursuje specjalny pojazd, który odbiera tzw. odpady wystawkowe.

Mogą to być m.in.
- odpady wielkogabarytowe
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny
- odpady niebezpieczne (np. chemikalia, leki)
- stare opony

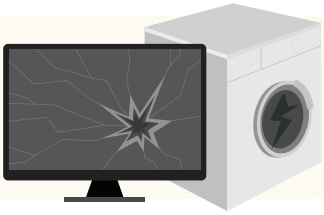
Elektroodpady

Elektroodpady, czyli zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (ZSEE), to wszelkie niedziałające, zepsute lub po prostu nieużywane urządzenia, które do poprawnego funkcjonowania wymagały podłączenia do prądu z sieci lub działania pól elektromagnetycznych, np. sprzęt RTV i AGD, sprzęt IT i telekomunikacyjny, a także różnego rodzaju narzędzia elektryczne, zabawki elektroniczne i kable.

To specyficzny strumień odpadów komunalnych. Zawierają one liczne substancje niebezpieczne i toksyczne – m.in. freony, rtęć, ołów, związki bromu, kadm czy azbest. **Zgodnie z prawem, kategorycznie zabrania się wyrzucania ich do zwykłych pojemników na śmieci. Stanowi to zagrożenie dla środowiska naturalnego oraz zdrowia ludzi.**

Recykling elektroodpadów to zaawansowany i wieloetapowy proces odzysku. Zaczyna się od bezpiecznego demontażu i usunięcia z urządzeń elementów niebezpiecznych, które trafiają do neutralizacji. Następnie reszta sprzętu jest rozdrabniana. Z pomocą specjalistycznych separatorów (np. magnetycznych, wiroprądowych i optycznych) z powstałej masy wydzielane są poszczególne frakcje materiałowe. Z przetworzonego ZSEE odzyskuje się bardzo cenne surowce wtórne, z których powstają nowe produkty.

Są to przede wszystkim:
- metale: stal, miedź i aluminium
- metale szlachetne: złoto, srebro, pallad czy platyna
- tworzywa sztuczne i szkło

Współczesna gospodarka ZSEE **dąży w pierwszej kolejności do przygotowania sprzętu do ponownego użycia** (naprawa urządzeń i ich powrót na rynek). Gdy jest to niemożliwe, głównym kierunkiem staje się recykling materiałowy (odzysk surowców). Zasadność takiego podejścia i wynikające z niego korzyści są kluczowe dla zrównoważonego rozwoju:

- **ochrona zasobów naturalnych:** odzyskiwanie surowców ze starych urządzeń zmniejsza konieczność degradującej środowisko eksploatacji złóż naturalnych;
- **oszczędność energii i redukcja emisji:** przetwarzanie surowców wtórnych pochłania ułamek energii niezbędnej do produkcji materiałów z surowców pierwotnych, co znacząco obniża emisję gazów cieplarnianych;
- **bezpieczeństwo ekologiczne:** zapewnia kontrolowaną i w pełni bezpieczną neutralizację substancji toksycznych, chroniąc ekosystemy przed trwałym skażeniem.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny **można oddać bezpłatnie:**

- w PSZOK-u
- w ramach mobilnej zbiórki odpadów
- w specjalnych kontenerach dedykowanych tego rodzaju odpadom
- w punktach sprzedaży detalicznej (na zasadzie pozostawienia 1:1 sprzęt tego samego rodzaju)
- w niektórych punktach serwisowych.

Zużyte baterie i akumulatory

Podobnie jak w przypadku elektroodpadów, baterii i przenośnych akumulatorów nie wolno wyrzucać do zwykłych pojemników na śmieci. Ze względu na swój skomplikowany skład chemiczny, stanowią one odpad niebezpieczny. Zawierają metale ciężkie (np. ołów, kadm, cynk, nikiel czy lit) oraz żrące elektrolity. Rozszczelnienie obudowy baterii może prowadzić do trwałego skażenia gleby i wód podziemnych, a w konsekwencji do przedostania się toksyn do łańcucha pokarmowego. Ponadto, uszkodzone akumulatory litowo-jonowe (np. ze starych telefonów) niosą ze sobą niezwykle wysokie ryzyko samozapłonu, co stwarza bezpośrednie zagrożenie pożarowe w altanach śmietnikowych, w śmieciarkach i sortowniach.

Recykling baterii jest zaawansowanym technologicznie procesem i różni się w zależności od ich typu. Po wstępnym posortowaniu ogniw na poszczególne rodzaje, są one rozdrabniane w kontrolowanych warunkach. Następnie, przy pomocy procesów fizykochemicznych (hydrometalurgia – rozpuszczanie w kwasach) lub termicznych (pirometalurgia – wytapianie), wydziela się z nich poszczególne pierwiastki.

Z recyklingu tego strumienia odpadów pozyskuje się cenne frakcje i surowce, w tym m.in.:
- czarną masę - wysoce pożądany półprodukt bogaty w tzw. surowce krytyczne, takie jak kobalt, lit, nikiel i mangan, które służą do produkcji fabrycznie nowych baterii
- metale i stopy: stal, cynk i mosiądz
- materiały wtórne: grafit, papier oraz tworzywa sztuczne

Zasadność recyklingu baterii przynosi kluczowe korzyści dla środowiska i gospodarki:
- zabezpieczenie dostaw surowców krytycznych
- ochrona ekosystemów i zdrowia
- redukcja śladu węglowego i oszczędność zasobów

Zużyte baterie i akumulatory można oddać bezpłatnie:
- w PSZOK-u
- w specjalnych kontenerach dedykowanych tego rodzaju odpadom

Przeterminowane leki

Leki po terminie przydatności stanowią potencjalne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, a także dla środowiska. Nie mogą one trafiać do pojemników na odpady zmieszane lub zbieranych selektywnie. Wrzucamy je do specjalnie oznakowanych pojemników znajdujących się w aptekach, a także oddajemy do PSZOK-u.

Uwaga: odpady takie jak igły, strzykawki, które powstały w Twoim domu w wyniku leczenia, możesz przekazać do PSZOK-u lub gromadzić w pojemnikach na odpady zmieszane po wcześniejszym ich zabezpieczeniu.

Zużyta odzież i tekstylia

Odpady tekstylne obejmują zużytą lub niechcianą odzież i obuwie oraz tekstylia domowe W dobie tzw. fast fashion (szybkiej mody) jest to jeden z najszybciej rosnących strumieni odpadów komunalnych. Prawo wymaga prowadzenia selektywnej zbiórki tekstyliów.

Na czym polega recykling tekstyliów?
Kluczowym i pierwszym etapem zagospodarowania tego strumienia jest szczegółowe sortowanie, podczas którego materiały dzieli się pod kątem stanu zachowania, rodzaju włókna i koloru.
W zależności od jakości, z zebranych tekstyliów uzyskuje się następujące produkty:
- **odzież używana (second-hand):** ubrania w dobrym stanie są po prostu kierowane do ponownego użycia – to zawsze najbardziej pożądany produkt;
- **czyściwo przemysłowe:** zniszczone, ale chłonne tkaniny (głównie bawełniane)

tnie się na równe kawałki. Służą one w warsztatach, drukarniach i fabrykach do wycierania smarów czy olejów;
- **szarpanka (włókna wtórne):** nienadające się do noszenia materiały są mechanicznie rozwłókniane. Powstała w ten sposób masa służy do produkcji izolacji akustycznych i termicznych, wypełnień foteli samochodowych i mebli oraz podkładów pod dywany;
- **przędza z recyklingu:** coraz częściej czyste włókna (np. poliester czy bawełnę) poddaje się zaawansowanemu recyklingowi chemicznemu lub mechanicznemu, by wytworzyć z nich nici do szycia zupełnie nowych ubrań.

Zasadność recyklingu tekstyliów opiera się na gigantycznych korzyściach dla środowiska:
- **oszczędność wody i redukcja chemii**
- **odciążenie składowisk odpadów**
- **zmniejszenie śladu węglowego**

Jak postępować z odpadami odzieży i tekstyliów?
- Jeśli są zużyte: **oddaj bezpłatnie do PSZOK-u**
- Jeśli są zabrudzone (np. ścierki, gąbki, tkaniny nasiąknięte substancjami organicznymi, tłuszczami): **możesz wrzucić do pojemnika na odpady zmieszane**, tak aby nie zanieczyścić dobrej jakości, selektywnie zebranych surowców tekstylnych
- Jeśli są skażone substancjami chemicznymi lub niebezpiecznymi: **oddaj bezpłatnie do PSZOK-u**

Tekstylia w dobrym stanie mogą być ponownie wykorzystane:
- wesprzyj charytatywne zbiórki prowadzone przez organizacje non-profit;
- włóż je do pojemników firm zajmujących się zbiórką odzieży używanej, ustawionych na terenie gminy;
- oddaj je w sklepie, który organizuje zbiórkę używanej odzieży;
- sprawdź, czy w najbliższym czasie w Twojej okolicy będzie organizowana giełda wymiany ubrań i obuwia lub pchli targ;
- zapytaj znajomych, rodzinę, sąsiadów – może są im potrzebne;
- sprzedaj odzież używaną za pośrednictwem Internetu.

Wartościowy obieg:
Dlaczego to, co wyrzucasz, ma znaczenie?

Każdy z nas – zarówno urzędnik odpowiedzialny za gminny system, jak i mieszkaniec troszczący się o swoje podwórko – ma wpływ na to, jak wygląda nasze otoczenie. Właściwe postępowanie z odpadami to fundament, na którym budujemy model gospodarki o obiegu zamkniętym, gdzie zużyte materiały przestają być śmieciami, a stają się cennymi surowcami. Pamiętajmy przy tym, że najlepszą metodą zarządzania odpadami jest ich unikanie – im mniej ich wytworzymy, tym mniej musimy później segregować i przetwarzać.

Oto dlaczego nasze codzienne decyzje przy pojemnikach są tak ważne:

Aspekt środowiskowy:
Chronimy nasz region

- **Zapobieganie u źródła:** rezygnacja z jednorazowych produktów bezpośrednio chroni przyrodę przed zaśmieceniem, zanim odpad w ogóle powstanie.
- **Oszczędność surowców i energii:** recykling posegregowanych odpadów zużywa znacznie mniej energii i wody niż wydobycie oraz produkcja nowych materiałów ze złóż naturalnych.
- **Ochrona ekosystemów:** prawidłowa utylizacja odpadów niebezpiecznych, np. elektroniki, baterii czy chemikaliów, zapobiega przedostawaniu się toksyn do gleby i wód podziemnych.
- **Redukcja emisji:** mniejsza ilość bioodpadów trafiających na składowiska to ograniczenie emisji metanu, jednego z gazów najsilniej wpływających na zmiany klimatyczne.

Aspekt ekonomiczny:
Racjonalne zarządzanie zasobami

- **Zapobieganie u źródła:** świadome zakupy to konkretne oszczędności w domowym budżecie – nie płacimy za produkty, które mogłyby trafić do kosza.
- **Efektywność systemu:** każda poprawnie posegregowana frakcja to surowiec, który wraca do obiegu zamiast generować koszty składowania.
- **Inwestycja w surowce:** odzysk materiałów zmniejsza zapotrzebowanie na drogie wydobycie nowych zasobów naturalnych, co sprzyja stabilności całego systemu gospodarczego.

- **Unikanie kar:** dzięki utrzymaniu odpowiednich poziomów recyklingu, gmina uniknie kosztownych kar za nieprzestrzeganie wymogów w tym zakresie.
- **Ochrona domowego budżetu:** pamiętaj, że segregowanie jest prawnym obowiązkiem każdego mieszkańca. Jeśli podczas kontroli zostanie stwierdzone, że nie segregujesz odpadów, nałożona na Ciebie zostanie opłata podwyższona, która może wynosić nawet czterokrotność stawki podstawowej.

Aspekt społeczny:
Zdrowie i standard życia

- **Zapobieganie u źródła:** dzielenie się nadmiarem jedzenia (np. poprzez lokalne jadłodzielnie) buduje więzi sąsiedzkie i pomaga potrzebującym, zamieniając potencjalny odpad w gest wsparcia społecznego.
- **Wyższy standard sanitarny:** prawidłowe zarządzanie odpadami zapewnia czystość w naszym otoczeniu i eliminuje zagrożenia związane z ich niewłaściwym składowaniem.
- **Jakość życia:** mniej „dzikich wysypisk" to wyższa estetyka naszych miast i wsi oraz lepsza jakość powietrza i wody.
- **Zdrowie nas wszystkich:** ochrona różnorodności biologicznej oraz eliminacja toksycznych substancji z otoczenia to inwestycja w zdrowie obecnych i przyszłych pokoleń mieszkańców Śląska.

Pamiętajmy, że każdy kilogram, który trafia do właściwego pojemnika, to nasz wkład w to, by Śląskie było w dobrym obiegu. Działając razem, chronimy to, co dla nas najważniejsze!

Cena naszego zaniedbania

Nawet, jeśli nie widzimy skutków naszych działań „tu i teraz", niewłaściwe postępowanie z odpadami ma destrukcyjny wpływ na nasze otoczenie. Jako mieszkańcy Śląska, którzy cenią swoją ziemię, musimy być świadomi, że każde nieodpowiedzialne działanie – od porzuconej w lesie butelki po spalanie plastiku w domowym piecu – to cios wymierzony w nasze wspólne zdrowie i przyszłość regionu.

Środowiskowe i zdrowotne koszty nieodpowiedzialności

- **Dzikie wysypiska:** odpady porzucone w lasach czy na polach to nie tylko problem estetyczny. Często to chemiczne „bomby", z których toksyny przenikają bezpośrednio do gleby i wód gruntowych, zatruwając ekosystemy, w których żyjemy. Rzucony byle gdzie odpad to także zagrożenie dla zdrowia, a nawet życia zwierząt.
- **Spalanie odpadów (piece i ogniska):** spalanie tworzyw sztucznych, gumy czy lakierowanego drewna w domowych piecach lub ogrodowych ogniskach to uwalnianie do powietrza rakotwórczych dioksyn, furanów oraz pyłów zawieszonych. To bezpośrednie zagrożenie dla naszych dróg oddechowych i układu krwionośnego.
- **Odpady niebezpieczne:** baterie, przeterminowane leki czy chemikalia wyrzucone do zwykłego kosza lub porzucone w środowisku uwalniają metale ciężkie, które niszczą różnorodność biologiczną i trwale degradują teren. Baterie i urządzenia z wbudowanymi akumulatorami mogą też być zarzewiem ognia, zagrażając ekipom obsługującym wywóz odpadów czy pracownikom sortowni.
- **Niewłaściwa segregacja:** odpady, które trafią do niewłaściwych pojemników czy worków, obniżają jakość surowca, co sprawia, że cały ładunek może przestać nadawać się do recyklingu i trafić na składowisko.

Konsekwencje prawne i finansowe

Pamiętajmy, że przepisy w tym zakresie są surowe, a nasze środowisko chronione jest przez prawo karne i administracyjne.
Zgodnie z prawem, obowiązuje całkowity zakaz spalania odpadów w instalacjach grzewczych i na wolnym powietrzu.

- **Kary:** Za spalanie odpadów lub tworzenie dzikich wysypisk grozi mandat karny w wysokości do 500 zł (na podstawie art. 191 ustawy o odpadach) lub grzywna wymierzona przez sąd w wysokości nawet do 5000 zł.

- **Kto nakłada karę:** Kontrolę w tym zakresie mogą prowadzić uprawnieni funkcjonariusze Policji, Straży Gminnej/Miejskiej oraz upoważnieni pracownicy Urzędu Gminy.

Niszczenie wspólnego środowiska to nie tylko występek przeciwko naturze, ale także **złamanie zasad współżycia społecznego.** Niech nasze codzienne wybory dowodzą, że Śląskie jest w dobrym obiegu – bo dbałość o czystość to inwestycja, która zwraca się zdrowiem każdego z nas.

Drugie życie, czyli kreatywna redukcja

Nasza gospodarność od pokoleń uczy nas jednego: nic nie jest stratą, jeśli potrafimy uruchomić wyobraźnię. W dobie nadprodukcji to właśnie kreatywność staje się naszym najpotężniejszym narzędziem w walce o czyste środowisko. Zamiast pochopnie wyrzucać, spróbujmy spojrzeć na „odpady" jak na surowce czekające na nowe zastosowanie. W myśl kampanii „Śląskie w dobrym obiegu" zapraszamy do podjęcia ekowyzwań.

Zrób tekstylny, wielorazowy woreczek na warzywa i owoce!

Masz w szafie starą firankę lub niepotrzebny kawałek materiału? Nie wyrzucaj go! Zamień go w stylowy, przewiewny woreczek na zakupy. To prosty sposób, by podczas każdej wizyty w sklepie zrezygnować z plastikowej „zrywki", która po kilku minutach ląduje w koszu. Twój nowy woreczek posłuży Ci przez lata!

Kawałek starej firanki o wymiarach ok. 60 cm x 26 cm

Nożyczki, igła z nitką

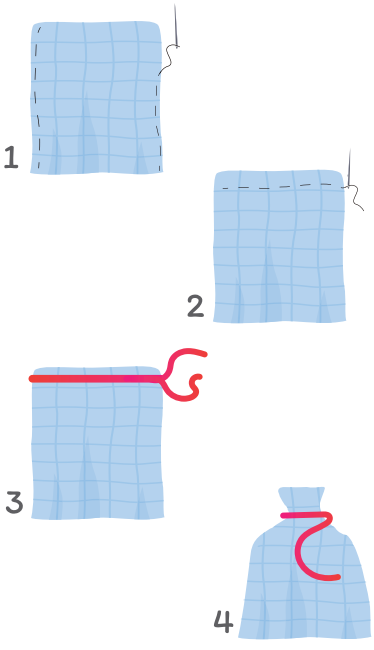
Tasiemka/ sznurek ok. 60 cm

Sposób przygotowania:

Rozłóż przed sobą firankę tak, by krótszy bok leżał przed Tobą. Po jej złożeniu otrzymasz prostokąt o wym. ok. 26 cm x 30 cm. Zszyj obie części materiału po obu bokach (1). Górną, „otwartą" część worka (ok. 1,5 cm od krawędzi) przeszyj tak, by powstał „tunel" na tasiemkę (2). Uwaga, nie zszywaj ze sobą przodu i tyłu worka!

W tunel wsuń tasiemkę - musi wystawać z obu stron (3).

Gotowe! Możesz ze swoim firankowym, wielorazowym woreczkiem iść na zakupy (4)!

Segreguj jak zawodowiec!

Segregacja to nie tylko obowiązek – to prosta sztuka organizacji, która sprawia, że surowce wracają do obiegu, zamiast zamieniać się w śmieci. Wystarczy odrobina chęci i pomysłowości, by segregacja odpadów w biurze czy w domu stała się naturalnym nawykiem. Podejmij nasze ekowyzwania!

Stwórz swój własny kącik do segregacji

Zorganizuj przestrzeń na korytarzu urzędu lub w kuchni tak, byś miał pod ręką miejsce na szkło, plastik, metal i papier. Estetyczne pojemniki i kolorowe oznaczenia sprawią, że selektywna zbiórka stanie się bezproblemowa.

3 kartony o wymiarach min. 25x25x40 cm

Farby/Bibuła/ Papier kolorowy

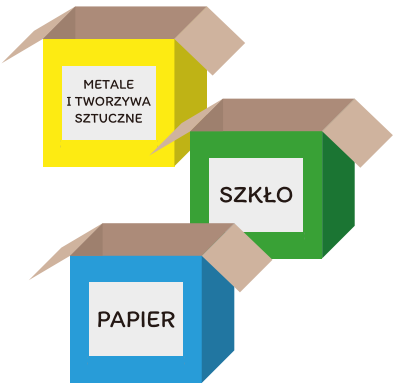

Pędzel lub klej

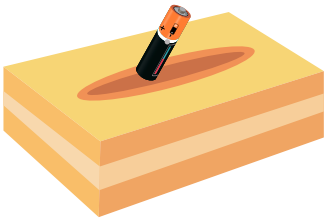
Ołówek, kartki (by stworzyć naklejki)

Sposób przygotowania:
Każdy karton pomaluj (lub obklej bibułą/papierem) na inny kolor.
Na żółtym pojemniku przyklej kartkę z napisem METALE I TWORZYWA SZTUCZNE, na zielonym pojemniku – SZKŁO, a na niebieskim – PAPIER.
Ustaw tak przygotowane pojemniki w jednym miejscu obok siebie i segreguj odpady, które wytwarzasz!

Zrób pojemnik na zużyte baterie z pudełka po chusteczkach

Nie wyrzucaj baterii do zwykłego kosza – są niebezpieczne.
Wykorzystaj puste pudełko po chusteczkach, by stworzyć domowy „magazyn" na baterie.
Gdy się zapełni, po prostu zabierz je ze sobą przy okazji zakupów i wrzuć do specjalnego pojemnika w sklepie lub zanieś do PSZOK-u.

Fakty kontra mity

Wokół segregacji odpadów narosło przez lata wiele nieporozumień. Czas oddzielić ziarno od plew! W tym rozdziale bierzemy na warsztat najpopularniejsze przekonania o gospodarce odpadami, wyjaśniając, co jest prawdą, a co jedynie krążącą opinią.

Segregacja nie ma sensu, bo wszystko i tak trafia do jednej śmieciarki. MIT!

Obowiązujące w Polsce prawo zabrania równoczesnego transportu odpadów różnych frakcji, np. szkła i plastiku razem. Stąd w wielu miastach śmieciarki są podzielone na komory, dzięki czemu różne frakcje odpadów się ze sobą nie mieszają. Dzięki takiemu rozwiązaniu mieszkańcy mają gwarancję, że trud, jaki włożyli w selektywną zbiórkę w swoich domach, nie poszedł na marne.

Należy myć opakowania przed wrzuceniem ich do pojemnika MIT!

Każdemu, kto sumiennie segreguje w domu swoje śmieci, zapewne chodził po głowie dylemat: czy puste słoiki i butelki, opakowania po jogurtach czy musach, trzeba umyć przed wrzuceniem do kosza? My rozwiewamy te wątpliwości: absolutnie nie należy myć opakowań szklanych lub plastikowych przed umieszczeniem ich w pojemniku czy worku. Takie postępowanie nie ma żadnego uzasadnienia. Po pierwsze, w ten sposób marnujemy wodę, a dodatkowo generujemy ścieki. Większość tych opakowań w procesie recyklingu będzie myta w specjalnych instalacjach z zamkniętym obiegiem wody. Istotne jest natomiast, by zawsze opróżniać opakowania z resztek pozostającej w nich żywności.

Wszystkie odpady to odpady komunalne MIT!

Odpady komunalne to takie, które powstają w gospodarstwach domowych, a zatem są związane bezpośrednio z nieprzemysłową działalnością człowieka. Innego rodzaju odpady, np. pochodzące z działalności produkcyjnej, odpady samochodowe nie stanowią odpadów komunalnych, nie są odbierane w ramach opłaty, a co za tym idzie – znajdują się poza systemem odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, jaki funkcjonuje na terenie gminy. Podrzucanie tego typu odpadów w miejsca na ten cel nieprzeznaczone jest niezgodne z prawem. Co gorsza, za zagospodarowanie tych odpadów w efekcie i tak będą musieli zapłacić wszyscy mieszkańcy. A zatem wszystkim powinno zależeć na tym, by w naszych pojemnikach/workach znajdowały się tylko dobrze posegregowane odpady komunalne, wytworzone w naszych domach.

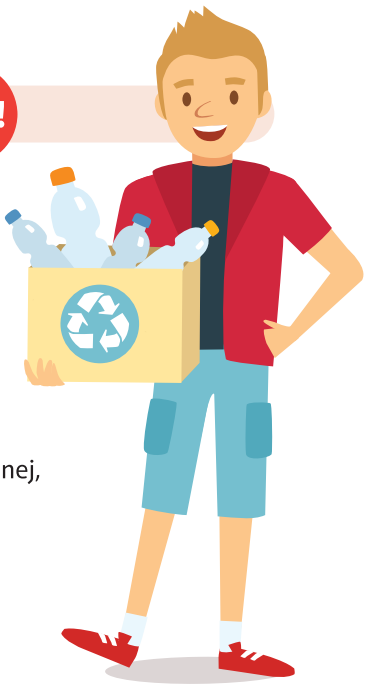
Selektywna zbiórka odpadów zielonychi kuchennych w workach jest ekologiczna MIT!

Nie! Odpady te wówczas fermentują, co uniemożliwia ich dalsze przetwarzanie, np. w kompost. Dlatego należy je wrzucać do brązowych pojemników luzem, a nie gromadzić w foliowych workach.

Za porządek przy pojemnikach i altanach śmietnikowych odpowiada firma odbierająca odpady MIT!

Nic bardziej mylnego! Firma, która przyjeżdża odebrać odpady z naszej posesji, jest zobowiązana jedynie do opróżnienia naszych pojemników i odstawienia ich na wyznaczone miejsce. O ile jeszcze w zabudowie jednorodzinnej nie budzi to kontrowersji, o tyle zarządcy nieruchomości wielolokalowych często próbują zrzucić ten obowiązek na ekipę wywozową. Rzeczywistość jest jednak zgoła odmienna – zgodnie z obowiązującym prawem, za czystość i porządek przy altanach śmietnikowych odpowiadają zarządcy nieruchomości. I to oni powinni zadbać o to, by np. dostawić kolejne pojemniki, jeśli ich liczba jest niewystarczająca i dochodzi do częstego przepełniania, a co za tym idzie – panującego w altanie czy w jej otoczeniu nieporządku.

W bloku nie odpowiadam za to, co wrzuca sąsiad MIT!

Niestety, w systemie gospodarki odpadami w budynkach wielorodzinnych faktycznie funkcjonuje mechanizm odpowiedzialności zbiorowej. Jeśli regularnie powtarzają się błędy w segregacji odpadów, gmina może wszcząć procedurę nałożenia opłaty podwyższonej. A te koszty obciążą budżet wspólnoty lub spółdzielni. Te dodatkowe środki nie biorą się „znikąd". Muszą zostać pokryte z funduszy mieszkaniowych, co w konsekwencji oznacza wyższe czynsze dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od tego, czy sami segregowali rzetelnie, czy nie. Dlaczego tak jest? W zabudowie wielorodzinnej, gdzie z jednego pojemnika korzystają dziesiątki rodzin, niemożliwe jest wskazanie konkretnego „winowajcy" przy każdym wyrzuceniu śmieci. Dlatego system traktuje budynek jako jedną całość. Pamiętaj: w dobrym obiegu każdy z nas jest strażnikiem wspólnego porządku!

Drugie życie przedmiotów:

Sztuka dzielenia się i naprawy

Gospodarność to nasza regionalna duma. W dzisiejszym pędzie łatwo zapomnieć, że wiele przedmiotów wokół nas to wartościowe surowce, które z powodzeniem mogą służyć dłużej. Dzięki drobnym naprawom i dzieleniu się tym, co mamy, realnie ograniczamy ilość odpadów i dbamy o to, by nasz region był miejscem przemyślanych wyborów. W Polsce i za granicą funkcjonuje wiele punktów napraw i ponownego użycia.

WEJHEROWO

„Galeria Wejherowskie Klamoty" oraz punkt napraw

Aspekty organizacyjne

- **Operator:** obiekt zarządzany jest przez Ekofabrykę Wejherowo sp. z o.o. (spółkę miejską)
- **Infrastruktura:** punkt ponownego użycia „Wejherowskie Klamoty" funkcjonuje jako wyodrębniona strefa (galeria) na terenie PSZOK-u. W jej skład wchodzi również strefa warsztatowa (punkt napraw).
- **Personel:** zbiórką, selekcją oraz naprawami zajmują się wykwalifikowani pracownicy obsługujący PSZOK i z działu zajmującego się edukacją ekologiczną w Ekofabryce

Aspekty prawne i odpowiedzialność

- **Status przedmiotów:** są to rzeczy używane, przekazane w ramach gminnego systemu gospodarowania odpadami. Nabywane są w stanie „takim, jakim są" (bez rękojmi i standardowych gwarancji producenta)
- **Regulaminy:** działalność opiera się na wewnętrznym regulaminie Ekofabryki oraz regulaminach organizowanych licytacji. Klienci/nabywcy muszą zaakceptować warunki nabycia sprzętu używanego.
- **Sprzęt IT i elektronika:** zgodnie ze standardami, tego typu sprzęt poddawany jest podstawowej weryfikacji bezpieczeństwa (brak odsłoniętych kabli, spięć)

Finansowanie

- **Koszty bieżące i inwestycyjne:** funkcjonowanie punktu napraw i galerii utrzymywane jest ze środków własnych Ekofabryki, w ramach ogólnego systemu odpadowego miasta. Sam obiekt powstał przy znacznym wsparciu zewnętrznym (fundusze unijne/NFOŚiGW)
- **Cel charytatywny (przychody):** środki pozyskane ze sprzedaży przedmiotów w galerii „Wejherowskie Klamoty" nie stanowią typowego zysku komercyjnego spółki – są regularnie przekazywane na cele charytatywne (wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych, fundacji, chorych dzieci)

Zasady przyjmowania i kryteria przydatności

- **Dostawcy:** przedmioty dostarczają sami mieszkańcy Wejherowa, przywożąc je na PSZOK
- **Wstępna weryfikacja:** pracownicy obsługi na bieżąco oceniają przywiezione przedmioty (odpady wielkogabarytowe, sprzet rtv/agd, sportowy, zabawki)
- **Kryteria:** do „Wejherowskich Klamotów" trafiają rzeczy, które nie utraciły swojej pierwotnej funkcji, są w dobrym stanie technicznym lub wymagają jedynie niewielkiej naprawy/odświeżenia
- **Asortyment:** przyjmowane są m.in. meble, rowery, wózki dziecięce, zabawki, ceramika, szkło, obrazy, instrumenty, sprzęt sportowy, urządzenia rtv/agd i dekoracje

Procedury napraw i kontroli jakości

- **Warsztaty:** Ekofabryka posiada specjalne stanowiska warsztatowe. Przedmioty zakwalifikowane do ponownego użycia nie trafiają od razu na wystawę
- **Przygotowanie:** wyselekcjonowane rzeczy są poddawane czyszczeniu, drobnym naprawom, a często profesjonalnej renowacji lub upcyklingowi (nadaniu nowego wyglądu), co znacznie podnosi ich wartość przed sprzedażą
- **Brak napraw nieopłacalnych:** rzeczy trwale uszkodzone, których naprawa jest niemożliwa lub zbyt kosztowna, są demontowane i kierowane do odpowiednich kontenerów na PSZOK-u

Zasady wydawania i sprzedaży

- **Dystrybucja:** przedmioty odnowione w warsztatach trafiają do estetycznej przestrzeni wystawienniczej – galerii „Wejherowskie Klamoty"
- **Model sprzedaży:** sprzedaż najczęściej odbywa się w formie cyklicznych wydarzeń – specjalnych kiermaszów, dni otwartych oraz licytacji (zarówno stacjonarnych, jak i internetowych)
- **Transparentność:** przedmioty wystawiane na licytacje mają jasno określony cel charytatywny, co silnie motywuje mieszkańców nie tylko do zakupów, ale przede wszystkim do oddawania wartościowych rzeczy na PSZOK, zamiast ich wyrzucania do śmieci.

CHORZÓW

Rzeczownik – drugie życie rzeczy

Rzeczownik
drugie życie rzeczy

Aspekty organizacyjne

- **Operator:** punkt funkcjonuje w ramach gminnego systemu gospodarowania odpadami i zlokalizowany jest na terenie miejskiego PSZOK-u w Chorzowie (Sorcik); „Rzeczownik" jest prowadzony przez wyłonionego w przetargu przedsiębiorcę odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości
- **Personel:** obsługę „Rzeczownika" zapewniają pracownicy PSZOK-u. Są oni odpowiedzialni za przyjmowanie, weryfikację stanu przedmiotów, ich ekspozycję w specjalnie wyznaczonej strefie (magazynie/wiacie) oraz ewidencjonowanie wydawanych rzeczy
- **Uprawnieni:** w zakresie oddawania przedmiotów, z punktu mogą korzystać wyłącznie mieszkańcy Chorzowa, uprawnieni do korzystania z PSZOK-u (wnoszący opłatę za odpady w gminie). Przedmioty znajdujące się w Punkcie może pobrać każdy, niezależnie od miejsca zamieszkania.
- **Czas „magazynowania" przedmiotów:** rzeczy znajdujące się w „Rzeczowniku" pozostają dostępne dla odbierających przez okres 3 miesięcy od dnia przyjęcia. Po tym czasie prowadzący Punkt może przekazać przedmiot do PSZOK-u; w przypadku całkowitego zapełnienia pomieszczeń „Rzeczownika" przedmiotami dostarczonymi przez mieszkańców podmiot prowadzący Punkt dopuszcza wcześniejsze oddanie rzeczy do PSZOK-u

Aspekty prawne i odpowiedzialność

- **Brak gwarancji i rękojmi:** przedmioty znajdujące się w „Rzeczowniku" są rzeczami używanymi. Miasto ani operator PSZOK-u nie udzielają na nie żadnej gwarancji, nie odpowiadają za ich wady fizyczne ani za ewentualne szkody wynikające z ich dalszego użytkowania
- **Status nabywcy i deklaracje:** pobranie przedmiotu następuje na wyłączne ryzyko mieszkańca. Ponadto regulamin kategorycznie zabrania pobierania przedmiotów w celach komercyjnych (do dalszej odsprzedaży zarobkowej). Zarówno osoby przekazujące przedmioty, jak i zabierające przedmioty wypełniają stosowne oświadczenia

Finansowanie

- **Model bezgotówkowy:** funkcjonowanie „Rzeczownika" opiera się na idei darmowej wymiany. Wszelkie przedmioty przyjmowane są bezpłatnie, a także wydawane są mieszkańcom całkowicie za darmo
- **Utrzymanie obiektu:** koszty funkcjonowania strefy ponownego użycia (infrastruktura, czas pracy personelu) pokrywane są w ramach ogólnej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, ponoszonej przez mieszkańców gminy

Zasady przyjmowania i kryteria przydatności

- **Kryteria główne:** do punktu przyjmowane są wyłącznie przedmioty czyste, sprawne, kompletne, niestwarzające zagrożenia i nadające się do natychmiastowego użytku przez kolejną osobę, muszą zachowywać swoje funkcje, do których zostały przeznaczone lub istnieje możliwość przywrócenia im tych funkcji
- **Akceptowany asortyment:** m.in. meble, książki, gry planszowe, zabawki, rowery, wózki dziecięce, artykuły dekoracyjne, narzędzia, sprzęt sportowy
- **Wykluczenia (ze względów higienicznych i prawnych):** nie są przyjmowane zużyte sprzęty elektryczne i elektroniczne, odzież i obuwie, meble tapicerowane, materace, pluszowe zabawki

Zasady wydawania i sprzedaży

- **Darmowe wydawanie z limitami:** aby zapobiegać hurtowemu wybieraniu najciekawszych rzeczy przez „zbieraczy", regulamin wprowadza limity pobrań (np. ograniczenie liczbowe lub wagowe przedmiotów, które może pobrać jedna osoba w określonym czasie)
- **Zasada „kto pierwszy, ten lepszy":** punkt nie prowadzi rezerwacji. Przedmioty wydawane są na bieżąco z magazynu. Oględziny i wybór towaru odbywają się wyłącznie na miejscu w godzinach pracy PSZOK-u.

LUBLINIEC

punkt „Drugie Życie Rzeczy"

Aspekty organizacyjne

- **Operator:** punkt funkcjonuje na terenie miejskiego PSZOK-u i jest własnością Miasta
- **Personel:** obsługę zapewniają pracownicy PSZOK-u. Są oni odpowiedzialni za przyjmowanie zgłoszeń, wizualną weryfikację przedmiotów oraz prowadzenie ewidencji rzeczy przyjmowanych i wydawanych
- **Uprawnieni:** z punktu mogą korzystać wyłącznie właściciele nieruchomości zamieszkanych na terenie Gminy Lubliniec, którzy są objęci gminnym systemem gospodarowania odpadami

Aspekty prawne i odpowiedzialność

- **Przeniesienie własności:** osoba oddająca przedmiot w momencie jego pozostawienia całkowicie zrzeka się do niego prawa własności oraz wszelkich ewentualnych roszczeń
- **Brak gwarancji i oświadczenia nabywcy:** pobranie przedmiotu wymaga podpisania formalnego „Formularza nieodpłatnego nabycia". Nabywca oświadcza w nim, że akceptuje brak fachowej weryfikacji sprzętu, zrzeka się roszczeń wobec Gminy (za wady ukryte i ewentualne szkody wynikłe z użytkowania) oraz deklaruje, że rzecz jest przeznaczona na użytek własny (ograniczenie pobierania w celach komercyjnych)

Finansowanie

- **Model całkowicie bezpłatny:** punkt działa na zasadach niekomercyjnej wymiany na rzecz zapobiegania powstawaniu odpadów. Zarówno oddanie użytecznego przedmiotu przez dotychczasowego właściciela, jak i jego nabycie przez kolejnego użytkownika, jest całkowicie darmowe
- **Utrzymanie:** funkcjonowanie punktu realizowane jest w ramach bieżącej pracy i budżetu PSZOK (utrzymywanego z miejskich opłat za gospodarowanie odpadami)

Zasady przyjmowania i kryteria przydatności

- **Kryteria główne:** do punktu przyjmowane są wyłącznie przedmioty sprawne, nieuszkodzone, czyste, w dobrym stanie technicznym i niestwarzające zagrożenia
- **Akceptowany asortyment:** m.in. meble o mniejszych gabarytach (krzesła, biurka, półki), wózki dziecięce, zabawki, książki, artykuły dekoracyjne (wazony, dywany) oraz sprzęt sportowy (rowery, narty, piłki)
- **Wykluczenia:** sprzęt RTV i AGD, ubrania i tekstylia, a także wszelkie przedmioty brudne lub zniszczone

Procedury napraw i kontroli jakości

- **Tylko weryfikacja wizualna:** pracownik PSZOK ocenia przydatność przedmiotu wyłącznie na podstawie jego stanu zewnętrznego, brak tu profesjonalnych testów technicznych
- **Rotacja asortymentu (termin przydatności):** przedmioty mają ograniczony czas ekspozycji. Jeśli po upływie 2 miesięcy od przyjęcia do punktu nie znajdą nowego nabywcy, tracą status „drugiego życia" i są automatycznie przekwalifikowywane na odpad (i odpowiednio zagospodarowywane przez PSZOK).

Zasady wydawania i sprzedaży

- **Zgłoszenie i formalności:** mieszkaniec zainteresowany asortymentem musi każdorazowo zgłosić ten fakt obsłudze.
- **Papierowa ewidencja:** proces wydawania opiera się na wspomnianym wcześniej papierowym formularzu z danymi nabywcy (imię, nazwisko, adres, podpisy, data, opis przedmiotu), który służy jednocześnie jako pokwitowanie i zabezpieczenie prawne dla gminy.

WIEDEŃ

Sklep i punkt napraw „48er Tandler"

Aspekty organizacyjne

- **Operator:** punkt prowadzony jest przez departament środowiska Miasta Wiednia (MA 48)
- **Personel i zbiórka:** zbieraniem rzeczy zajmują się pracownicy 16 miejskich PSZOK-ów, w których ustawiono dedykowane kontenery (Tandler-Box)

- **Obowiązki personelu:** personel na etapie zbiórki odpowiada za wstępną weryfikację przedmiotów pod kątem ich kompletności oraz funkcjonowania. Część przedmiotów, po sprawdzeniu i pogrupowaniu tematycznym, trafia na półki sklepowe

Aspekty prawne i odpowiedzialność

- **Status prawny i gwarancja:** sprzedawane przedmioty mają status rzeczy z tzw. drugiej ręki, posiadają ślady użytkowania, nie są wolne od wad i nie podlegają ogólnej gwarancji ani rękojmi
- **Wyłączenie odpowiedzialności:** klient akceptuje regulamin punktu, a ze względu na sprzedaż „po kosztach", wykluczona jest możliwość zwrotu lub wymiany towaru. Nabywcy nie przysługują również roszczenia gwarancyjne wobec producenta czy importera.
- **Sprzęt elektroniczny i elektryczny:** to jedyna grupa asortymentu objęta pisemną, roczną gwarancją. Odpowiedzialność za jego naprawę, bezpieczeństwo i rozpatrywanie reklamacji ponosi zewnętrzna jednostka – Centrum Demontażu i Recyklingu (DRZ), a operator (MA 48) jedynie udostępnia miejsce do jego sprzedaży

Finansowanie

- **Samofinansowanie:** cały projekt utrzymuje się samodzielnie z przychodów generowanych ze sprzedaży używanych przedmiotów
- **Wsparcie samorządu:** wiedeński magistrat nie dopłaca do operacyjnej działalności sklepu, udostępnia jedynie bezpłatnie lokal o powierzchni ok. 900 m2

Zasady przyjmowania i kryteria przydatności

- **Wymagania:** zostawiane w kontenerach rzeczy muszą być czyste, zadbane i zdatne do natychmiastowego użytkowania lub wymagać tylko bardzo drobnej naprawy. Gry planszowe czy puzzle muszą być kompletne i zamknięte
- **Akceptowany asortyment:** zabawki, czysta odzież, książki, płyty, naczynia, sprzęt sportowy, elektronika, komputery, instrumenty muzyczne czy meble. Do sklepu przekazywane są również rzeczy zgubione, znalezione na terenie miasta
- **Przedmioty niepożądane:** nie przyjmuje się żywności, lodówek, fotelików samochodowych, zdemontowanych mebli oraz przedmiotów brudnych i niekompletnych.

Procedury napraw i kontroli jakości

- **Wstępna selekcja:** odbywa się w kontenerach (PSZOK). Jeśli koszt naprawy danego przedmiotu przewyższa jego wartość, trafia on do unieszkodliwienia (jako odpad)
- **Specjalistyczna weryfikacja elektroniki:** sprzęt elektryczny dopuszczany jest do odsprzedaży wyłącznie po przejściu kontroli bezpieczeństwa, realizowanej przez DRZ

Zasady wydawania i sprzedaży

- **Kanały dystrybucji:** zebrane i sprawdzone towary są odsprzedawane w sklepie 48er Tandler (czynnym od środy do soboty) lub przekazywane organizacjom charytatywnym
- **Polityka cenowa:** towary wyceniane są „po kosztach", co nie odpowiada ich rzeczywistej wartości rynkowej
- **Darmowa wymiana książek:** funkcjonuje osobny, darmowy obieg książek poprzez stare, odnowione budki telefoniczne ustawione w PSZOK-ach, gdzie mieszkańcy mogą swobodnie zostawiać i zabierać lektury.

FLANDRIA

Centra napraw zlokalizowane głównie we Flandrii

Aspekty organizacyjne

- **Operator:** stowarzyszenie non-profit „Kringwinkel", prowadzące 135 sklepów z używanymi przedmiotami oraz 30 centrów napraw. Nadrzędnym celem jest aktywizacja zawodowa i zatrudnienie osób wykluczonych społecznie
- **Logistyka:** system opiera się na 30 magazynach (centrach napraw), w których odbywa się segregacja, czyszczenie i naprawa przedmiotów. Sklepy zlokalizowane są w centrach handlowych, przy głównych drogach i w centrach miast, funkcjonując jak nowoczesne domy towarowe
- **Kanały zbiórki:** odbywa się poprzez kontenery na PSZOK-ach, bezpłatny odbiór bezpośrednio od mieszkańców/firm oraz dostawy własne do sklepów

Aspekty prawne i odpowiedzialność

- **Gwarancja:** na naprawiony w centrach napraw sprzęt elektryczny, elektroniczny oraz rowery udzielana jest roczna gwarancja
- **Bezpieczeństwo i standardy:** organizacja stosuje restrykcje dotyczące m.in. ochrony własności intelektualnej (brak sprzedaży podróbek i nielegalnych kopii) oraz ochrony zagrożonych gatunków (zakaz obrotu kością słoniową i piórami ptaków tropikalnych)

Finansowanie

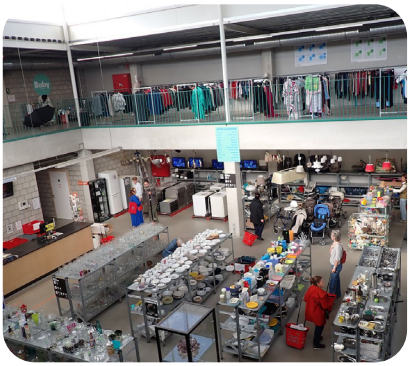
- **Główne źródło:** samofinansowanie ze sprzedaży używanych przedmiotów (sklepy stacjonarne, aukcje internetowe)
- **Współpraca z gminami:** gminy współpracują z organizacją w celu redukcji masy odpadów komunalnych. Gmina płaci organizacji za usługę odbioru użytecznych przedmiotów z PSZOK-ów, co jest dla niej ekonomicznie opłacalne (zmniejszenie opłat za zagospodarowanie odpadów)
- **Usługi dodatkowe:** Przychody generowane są także z opłat za transport zakupionych towarów do domu klienta oraz komercyjnych usług napraw

Zasady przyjmowania i kryteria przydatności

- **Wymagania:** przedmioty (tekstylia, książki, naczynia, meble) muszą być czyste, kompletne i nieuszkodzone
- **Wyjątek:** sprzęt elektryczny, elektroniczny i rowery mogą być uszkodzone, gdyż są kierowane do naprawy w centrach serwisowych Kringwinkel
- **Przedmioty nieprzyjmowane:** produkty niebezpieczne (broń, farby, chemikalia), żywność z datą ważności oraz produkty naruszające prawa autorskie lub przepisy ochrony przyrody

Procedury napraw i kontroli jakości

- **Przygotowanie:** przedmioty są sprawdzane pod kątem kompletności i jakości. Artykuły gospodarstwa domowego są poddawane maszynowemu czyszczeniu
- **Naprawa i demontaż:** każde centrum napraw posiada serwis sprzętu i rowerów. Przedmioty nieodwracalnie zepsute są rozbierane na części, a surowce odpowiednio segregowane (recykling części)

Zasady wydawania i sprzedaży

- **Wycena:** ceny są zróżnicowane rynkowo – zależne od stanu przedmiotu oraz jego unikalności (towary vintage i retro są wyceniane wyżej niż standardowe odpowiedniki)
- **Outlety:** przedmioty, które nie zostały sprzedane w regularnych sklepach, trafiają do outletów, gdzie są wyprzedawane hurtowo (na kilogramy lub metry) po bardzo niskich cenach
- **Płatności:** sklepy obsługują gotówkę, karty płatnicze oraz specjalne bony podarunkowe.

ESKILSTUNA

centrum ReTuna Aterbruksgalleria

ReTuna Återbruksgalleria

Aspekty organizacyjne

- **Operator:** obiekt (zarówno centrum recyklingu, jak i galeria handlowa) zarządzany jest przez spółkę miejską
- **Infrastruktura:** to rozwiązanie łączące tradycyjny PSZOK z centrum handlowym. W obiekcie działa 12 wyspecjalizowanych, tematycznych sklepów. Dodatkowo funkcjonuje tu kawiarnia, restauracja, sale konferencyjne oraz placówka edukacyjno-badawcza

- **Personel i podział ról:** zbiórka odbywa się w dwóch miejskich centrach recyklingu (przy PSZOK-ach). Za wstępną selekcję odpowiada przeszkolony personel miejski. Same sklepy w galerii prowadzone są przez zewnętrzne podmioty (prywatne firmy oraz fundacje)

Aspekty prawne i odpowiedzialność

- **Obowiązki sprawozdawcze:** najemcy poszczególnych sklepów mają obowiązek comiesięcznego raportowania liczby sprzedanych przedmiotów do kierownika obiektu. Na tej podstawie raz w roku Miasto otrzymuje zbiorcze zestawienie przedmiotów, którym nadano „drugie życie"

Finansowanie

- **Koszty zbiórki (PSZOK):** działanie PSZOK-ów finansowane jest z ogólnej, obowiązkowej opłaty za gospodarowanie odpadami, pobieranej od mieszkańców gminy
- **Utrzymanie galerii (dla operatora):** samorządowa galeria utrzymuje się z czynszów płaconych przez najemców powierzchni handlowych
- **Koszty po stronie najemców (sklepów):** najemcy płacą czynsz, który pokrywa m.in. dostawy towaru, naprawy, marketing, ogrzewanie i wodę. Z własnej kieszeni muszą jednak opłacić: pracowników sklepu, wyposażenie, zużycie prądu w lokalu, ubezpieczenie, magazynowanie oraz sprzątanie własnej powierzchni

Zasady przyjmowania i kryteria przydatności

- **PSZOK:** mieszkańcy pozostawiają przedmioty wyłącznie w wyznaczonych magazynach deponowania na terenie dwóch miejskich centrów recyklingu.
- **Asortyment:** obiekt przyjmuje m.in. odzież, meble, zabawki, elektronikę, rowery, artykuły ogrodnicze i zoologiczne, a także używane materiały budowlane (drzwi, okna, płytki ceramiczne, sanitariaty)
- **Kryteria odrzucenia:** przedmioty całkowicie zniszczone, nienadające się do naprawy i odsprzedaży, nie trafiają do sklepów – pozostają w PSZOK-u, gdzie są zagospodarowywane jako standardowe odpady

Procedury napraw i kontroli jakości

- **Dwustopniowa weryfikacja:** pierwsza selekcja odbywa się w PSZOK-u. Wybrane towary trafiają do sklepów, gdzie pracownicy butików dokonują ponownej oceny
- **Kwalifikacja do naprawy:** pracownicy sklepów decydują, czy dany przedmiot trafia od razu na półkę, czy wymaga interwencji warsztatu
- **Darmowy serwis:** proces czyszczenia, odnawiania i naprawy wyselekcjonowanych przedmiotów w specjalistycznych warsztatach jest dla najemców sklepów całkowicie bezpłatny (wliczony w ogólny czynsz)

Zasady wydawania i sprzedaży

- **Profilowanie sklepów:** sprzedaż odbywa się w 12 wyspecjalizowanych butikach (np. osobny sklep z materiałami budowlanymi, osobny z zabawkami, IT czy meblami). Cały sprzedawany tam asortyment pochodzi z „drugiej ręki”
- **Darmowy towar:** pozyskane od mieszkańców przedmioty dostarczane są do poszczególnych sklepów za darmo (w ramach opłaconego czynszu lokalu)
- **Usługi komercyjne i darmowe:** oprócz standardowej sprzedaży towarów, w galerii można skorzystać z płatnych usług (np. pomoc w przeprowadzkach, usługi transportowe). Oferowana jest też darmowa pomoc – np. przy drobnych naprawach rowerów. Galeria czynna jest 7 dni w tygodniu.

Materiał przygotowany w ramach
kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej hierarchii
sposobów postępowania z odpadami realizowanej przez
Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Województwo
Śląskie

Śląskie.
W DOBRYM OBIEGU

WIĘCEJ NA:

www.przyroda.slaskie.pl

Śląskie.
W DOBRYM OBIEGU